Verslaglegging

Congres Recreatie, Toerisme en Identiteit Laag Holland

recreatieschap alkmaarder- en uitgeestermeer

recreatieschap twiske-waterland

Provincie Noord-Holland

Inleiding

Donderdag 18 november 2021 hebben de recreatieschappen Twiske-Waterland en Alkmaarder- en Uitgeestermeer samen met Bureau Toerisme Laag Holland het bovenstaande congres georganiseerd.

Dit is mede mogelijk gemaakt door de Provincie Noord Holland door middel van subsidie uit het interbestuurlijk programma vitaal platteland Laag Holland en het daarin opgenomen project Recreatief Grid. In verband met de wisselende omstandigheden rond het Corona-virus en de daarmee samenhangende kabinetsmaatregelen is al vroegtijdig besloten het congres als hybride op locatie én online via livestream te organiseren.

Dit verslag geeft een weergave van het verloop van het congres, de doelen, de sprekers en de gasten, en natuurlijk de opbrengsten van de dag.

Achtergrond

Landschap Noord-Holland, Recreatie Noord-Holland, Natuurmonumenten een Staatsbosbeheer hebben in 2018 het perspectief Amsterdam Wetlands uitgebracht. Dit perspectief is grotendeels overgenomen in beleidsprogramma's van Rijk, Provincie, Gemeenten, Hoogheemraadschap en de recreatieschappen Twiske-Waterland en Alkmaarder- en Uitgeestermer. Rijk, Provincie, gemeenten en hoogheemraadschap willen in 15 plattelandsgebieden in Nederland meer als één overheid optreden in het nationale programma vitaal platteland 2019-2021. Laag Holland is een van die 15 gebieden.

Recreatieschap Twiske-Waterland is hoofdfinancier en projecttrekker van het Recreatief Grid Laag Holland. Recreatieschap Alkmaarder- en Ultgeestermeer is cofinancier en de provincie Noord-Holland subsidiegever.

Met het Recreatief Grid beogen we In het landschap rust en ruimte, individuele bestemmingen en recreatief-toeristische hotspots te bieden, binnen de context van de sterk groeiende metropool.

Het doel van het project recreatief grid is tweeledig:

a) Ontwikkelen van een recreatief grid/programma bij specifiek de natuur- en waterprojecten in het gebiedsplan vitaal platteland;
b) En voor de integraliteit ontwikkeling van een recreatief grid/programma voor het hele gebied in harmonie met bewoners en met natuur.

Laag Holland is een groot gebied ten noorden van Amsterdam. Het loopt door tot aan de lijn Hoorn Alkmaar, en van de Markermeer tot de voet van de duinen.
De deelprojecten van het Recreatieve Grid omvatten onderzoeken/rapportages, de aanleg van een aantal recreatie voorzieningen bij drie OV stations en in naastgelegen natuurgebieden, en promotie.

Vanzelfsprekend is ook de samenwerking met andere partijen een belangrijk onderdeel. In Laag Holland zijn veel partijen actief, overheden, terreinbeheerders, een aantal Destinatie Marketing Organisaties; Hierdoor bestaat het risico op overlappende activiteiten, een gefragmenteerd recreatief / toeristisch aanbod en initiatieven die elkaar niet maximaal ondersteunen of zelfs in elkaars vaarwater zitten.

Overleg en afstemming tussen al deze partijen is dus belangrijk om ervoor te zorgen dat de uitdaging op het gebied van toeristische druk, recreatie- en natuurontwikkeling, draagkracht en draagvlak, economie en klimaat worden aangepakt. Het Congres Recreatie Toerisme en Identiteit wil dan ook bijdragen aan het delen van informatie en onderlinge afstemming en daarmee een stap zitten naar een meer geïntegreerd toeristisch recreatief product Laag Holland.

Deelnemers

Genodigden zijn bestuurders en medewerkers van overheden en private organisaties betrokken bij het Interbestuurlijk programma Vitaal Platteland Laag Holland.
In totaal waren er circa 25 mensen in de zaal en 25 tot 30 mensen online, Totaal dus ongeveer 50 mensen. Op een lijst van genodigden van ongeveer 175 is dat een opkomstpercentage van tegen de 30%. Dat is overeenkomstig de verwachtingen.

Doelen

Het doel van het congres was een stap zetten richting een samenhangend recreatief aanbod en geïntegreerde gebiedsmarketing voor Laag Holland.
Op het congres doen we dat door te informeren , te inspireren en te overleggen:

- Informeren over het landschappelijk gebieds- DNA, beleidsplannen en de uitdagingen nu en straks
- Informeren over het recreatief en toeristisch medegebruik van Laag Holland tot 2019 en de verwachte ontwikkelingen tot 2030.
- Te Inspireren met goede voorbeelden en de mogelijkheden voor de toekomst
- Te toetsen of deze analyse breed gedeeld wordt onder de deelnemers

Opening

Onder leiding van weervrouw Margot Ribberink als dagvoorzitter werd het congres geopend door Wethouder Wessel Breunesse van de gemeente Zaanstad met het beroemde gedicht Herinnering aan Holland van H. Marsman.

Hierna schetst hij het beeld van Laag Holland, een mooi en drukbevolkt gebied waar iedereen plek zoekt en moet kunnen vinden voor recreatie en ontspanning, ook in de toekomst als er meer inwoners bij komen. De corona crisis heeft de waarde van natuur en buitenlucht extra onder de aandacht gebracht. Hier wordt ook aan gewerkt, bijvoorbeeld in het Vitaal Alkmaarder- en Uitgeestermeer en het recreatieve grid.

Er lijkt soms een tegenstelling te ontstaan tussen natuur en recreatie. Wessel is er echter van overtuigd dat deze twee uitstekend kunnen samengaan en elkaar versterken. Sleutelwoord is balans. Het aanleggen van nieuwe natuur en nieuwe recreatievoorzieningen is heel belangrijk, net zoals meer spreiding in ruimte en tijd. Als goede voorbeelden noemt hij het Oer-ij en de Polder Westzaan. Hierbij komen naast natuur en recreatie ook bodemdaling en klimaatverandering bij elkaar.

Tenslotte wijst hij op opgave om de promotie en marketing van Laag Holland te verbeteren.

Presentaties

Het Groene Woud

Ter inspiratie wordt een filmpje afgespeeld “kloppend hart van het Groene Woud”, het landelijk gebied tussen Tilburg, Eindhoven en Den Bosch waar die gemeenten en maatschappelijke partners samenwerken om recreatie en natuur te versterken en gezamenlijk te promoten. De basis hiervoor is saamhorigheid, breed gedragen participatie en maatschappelijk samenhang. Ook in het Groene Woud komen de thema’s natuur, cultuur en recreatie en gebiedspromotie bij elkaar.

Staatsbosbeheer en Recreatie Noord Holland

Hierna is het de beurt aan Riena Tienkamp van Staatsbosbeheer (Noord Holland) en Rik Rolleman van Recreatie Noord Holland voor een gesprek over gebiedsbeheer, natuur en recreatie in de werkgebieden van de recreatieschappen Spaarnwoude, Groengebied Amstelland en Twiske-Waterland. Onder leiding van de provincie hebben deze twee partijen, samen met ambtelijk vertegenwoordigers van gemeenten en provincie gewerkt aan een beleidsnota over de toenemende recreatiedruk, en hoe deze kan worden opgevangen terwijl de natuurwaarden niet in het geding komen. Bijvoorbeeld door spreiding. Daarbij beheren de recreatieschappen gebieden die in bloot eigendom zijn van Staatsbosbeheer en dragen zij financieel of in nature bij aan de onderhoudslasten van recreatieve voorzieningen en padeninfrastructuur in gebieden van Staatsbosbeheer. Samenwerking tussen deze twee partijen is geboden.

In de visie is gewerkt aan een zoneringsfilosofie waarbij natuur- en recreatiegebieden zijn ingedeeld in vier typen:

- Dynamische ontvangstgebieden: waar veel bezoekers bij elkaar komen en veel voorzieningen zijn
- Gemoedelijke recreatiegebieden: wandel en voetpaden door een rustige omgeving. Minder dynamiek
- Rustige natuurgebieden: Rustige gebieden waar de recreant op bezoek is. Minder infrastructuur. De natuur staat centraal.
- Stadsrandgebieden: De overgang tussen stad en platteland, vooral voor ommetjes, hardlopen en andere activiteiten voor lokaal gebruik.

Alle terreinen van Staatsbosbeheer en de drie betrokken recreatieschappen zijn verbonden aan 1 van deze gebiedstypen. Met dit instrument kan je gaan sturen op bestemmingsontwikkeling omdat je weet wat je waar wilt hebben. Het is ook een mooi instrument bij ontwikkelingen zoals woningbouw, omdat je wilt dat nieuwe bewoners ook meteen naar buiten kunnen. Het is de bedoeling dat de drie recreatieschappen en directie van Staatsbosbeheer in het eerste kwartaal van 2022 overeenstemming over de nota bereiken. Daarna kunnen partijen toewerken naar vernieuwing van de erfpachtovereenkomsten tussen Staatsbosbeheer als erfverpachter en elk recreatieschap als erfpachter.

Smartland en Bureau Buiten

In opdracht van recreatieschapTwiske-Waterland werken de onderzoeksbureaus Smartland en Bureau Buiten aan een rapportage voor het recreatieve grid Laag Holland. Het doel is het in kaart brengen van huidige staat van en de plannen, visies en ontwikkelingen voor de recreatie en toerisme in Laag Holland. In brede zin, dus ook met het oog op natuur, het landschap de culturen de institutionele kaders en beheeropgaven. Klaas Jan Wardenaar van Smartland geeft een presentatie over het concept rapport en dan met name de huidige situatie, weergegeven in vele mooie kaarten. Hierbij gaat de aandacht ook weer uit naar zonering en de landschappelijke en recreatieve structuren.

Hierna presenteert Joost Hagens van Bureau Buiten de inventarisatie van en de uitdagingen wat betreft de economische kant, het toeristische recreatieve landschap, de toeristisch recreatieve markt en de verdienmogelijkheden en geldstromen voor beheer en onderhoud van landschap, landbouw, natuur en recreatieve infrastructuur en voorzieningen.

Break-out Sessies

Na de pauze ging het publiek uiteen in verschillende break-out sessies waar zowel de fysiek als de digitaal aanwezigen samen konden discussiëren over vier verschillende onderwerpen:

- Gebieds-DNA
- Bestemmingsontwikkeling
- Bestemmingsmanagement
- Gebiedsmarketing

Gebieds-DNA

Tijdens de sessie over het gebieds-DNA is er gepraat over de identiteit van Laag Holland. Wat voor soort gebied is het en welke verhalen het gebied kan vertellen. Hieruit bleek dat Laag Holland een heel divers gebied is waarin veel verschillende verhalen zijn te vertellen. Soms met grote contrasten, maar waarbij de diversiteit misschien juist de kracht is. Genoemd werden het contrast tussen het oer-ij en het industriële erfgoed, de ontstaansgeschiedenis (droogmaking van grote en kleinere meren vanaf de 17e eeuw) voedselproductie, internationale handel, industrieel erfgoed Zaanstreek, werelderfgoederen Stelling van Amsterdam en Beemster, en de verbondenheid met seizoenen.

Bestemmingsontwikkeling

Bij bestemmingsontwikkeling ging het om de vraag hoe Laag Holland relevant kan blijven onder een toenemende bezoekersdruk, terwijl de noodzaak om natuur en cultuur te beschermen groter wordt en het zoeken is naar een economische onderbouwing.

De deelnemers aan de sessie zagen vooral kansen in productontwikkeling op verhaalniveau, het inzetten van een ondernemerskeurmerk en het spreiden van bezoekers in ruimte en tijd. Daarbij zijn er natuurlijk nog veel vragen te beantwoorden, over de doelgroep, welke iconen er gebruikt en gecreëerd kunnen worden en natuurlijk welke middelen er gebruikt kunnen worden om voor nieuwe voorzieningen

te betalen. Bij dat laatste werd bv gedacht aan een bijdrage namens ondernemers voor de instandhouding van het landschap.

Bestemmingsmanagement

De breakout-sessie bestemmingsmanagement zag verschillende invalshoeken als het gaat om bestemmingsmanagement en er komen dus verschillende vragen boven. Wie is de doelgroep? Wie zou je doelgroep moeten zijn? Een ander belangrijk onderwerp is de spreiding van de recreant en toerist, daar de druk groter zal worden in de toekomst.

De toeristische hotspots Zaanse Schans en Volendam zijn een gegeven en die zou je ook moeten behouden. Deze zijn ook economisch van groot belang voor de regio en met name gericht op de toerist (bezoekers van buiten de regio). Maar is dit voldoende? Er zijn nog zoveel mooie bestemmingen in de regio die ook het bezoeken waard zijn en hier zou de focus kunnen liggen op de recreant (lokale en regionale bevolking).

De gezamenlijke conclusie was wel dat het van belang is om (meer) vraaggericht te gaan werken, waarbij het dus belangrijk is te weten wie de doelgroep is. Hiervoor wordt steeds vaker ook gebruik gemaakt van de leefstijlatlas.

Gebiedsmarketing

In deze sessie is nagedacht over de merkbelofte die voor Laag Holland kan worden ingezet worden. Hierbij werden een aantal kenmerken bedacht: Dijken, Water / gevecht tegen water, Pittoreske dorpen, Veenweide gebieden, Bewoners, Groene grazige weide, Openheid / open landschap, Historie.

Die kenmerken van Laag Holland zijn te combineren met activiteiten en gevoelens (experiences) zoals: Ontstressen, Rust, ruimte en sporten, Weg uit de hectiek van de stad en opgaan in het landschap, Dichtbij huis / eigen achtertuin, Ontdekken vooral door direct omwonenden, Verrassend.

Het is de vraag of die merkbelofte voldoende gevoeld wordt door de bewoners zelf. Daarbij merken de deelnemers op dat de naamadaptatie niet altijd goed is. De merknaam moet goed geladen worden, Waterland als naam is veel breder. Zonder goede promotie wordt een merknaam niet geladen, nu doorpakken om in samenwerking tot een goed resultaat te komen.

Paneldiscussie

Het (bijna) laatste inhoudelijke onderdeel van het programma was een paneldiscussie waarbij vertegenwoordigers van verschillen belangen en partijen in Laag Holland reflecteren op de opbrengst van die dag. Onderdeel van het gesprek was ook de toekomst en hoe de verschillende personen en partijen daar naar kijken.

Het panel bestond uit

- Ernest Briët namens de stuurgroep Amsterdam Wetlands
- Jan Uitentuis namens agrarische natuurbeheervereniging Water, Land en Dijken
- Wessel Breunesse namens Zaanstad, RTW en RAUM
- Shirley Benoit namens Bureau Toerisme Laag Holland
- Riena Tienkamp namens Staatsbosbeheer
-

Wessel is blij met de vele ideeën en kansen die voorbij zijn gekomen. Er is veel ambitie. Maar de vraag is hoe de ambitie te realiseren.

Riena is het daarmee eens. Ze merkt op dat recreanten en toeristen als vanzelf de weg naar het gebied vinden en de vraag is hoe dat in goede banen te leiden. Dat kan bijvoorbeeld door het aanbieden van routes en het bezoek proberen te verleiden en spreiden zodat de druk nergens te groot wordt.

Shirley merkt op dat communicatie bij de verschillende ontwikkelingen zoals spreiden verleiden heel belangrijk is.

Als antwoord op een vraag van Margot ziet Wessel op alle fronten vooruitgang maar heeft wel moeite met de intentionele en sectorale versnippering. Waar begin je? De governance is lastig, en meer eenheid zou fijn zijn.

Daarop noemt Riena Amsterdam Wetlands als goed voorbeeld van samenwerking op in ieder geval een aantal gebieden.

In relatie tot het lopende onderzoek en de rapportage die daarvan later komt pleit Ernest voor een visie op hoofdlijnen en zonder teveel details. De focus op de overkoepelende structuren zoals Klaasjan ze eerder liet zien vind hij interessant. Door

op hooflijnen een visie te ontwikkelen blijft er meer ruimte voor b.v. particulier initiatief.

Jan merkt op dat agrariërs graag kansen benutten voor natuur, toerisme en recreatie en daar ook al langer mee bezig zijn. Hij spreekt de wens uit dat overheden de agrariërs hier in faciliteren en stimuleren.

Op de vaag van Margot over wat er is opgevallen in de deelsessies noemt Shirley de conclusie dat er in de communicatie een snelle slag kan worden gemaakt door Laag Holland beter in te bedden in de bestaande communicatie activiteiten. Het is goed om dat in gezamenlijkheid te doen.

Van Wessel mag iedereen langskomen met goede ideeën voor Laag Holland. Hij noemt als voorbeeld de Polder Westzaan. Samenwerking is heel belangrijk om een gebied te versterken, bv ook met agrariërs. Het is belangrijk te richten op de balans tussen natuur, recreatie en een gezonde agrarische bedrijfsvoering.

Jan vind dat in sommige gebieden het point of no return al voorbij is, vanuit de agrarische hoek gezien. Het provinciaal stikstofbeleid dreigt gebieden te overvragen.

Riena ziet de middag (van het congres) als positief. Er zijn nog veel vragen en opgaven maar het gaat de goede kant op. De aantrekkingskracht van het gebied biedt veel kansen. Wessel is het daar mee eens. Er is veel geld beschikbaar voor natuurbehoud en stikstofmaatregelen. Het is daarom ook belangrijk om de provincie goed aangesloten te houden.

Uit het publiek komt nog de opmerking van Kees Rood (Recreatieschap Twiske-Waterland). Hij constateert dat er veel verschillende beheersorganisaties zijn, en dat daardoor schotten tussen de gebieden ontstaan. Dat staat een goed recreatief / toeristisch aanbod in de weg. Hij houdt een pleidooi om over de grenzen heen te kijken en samen te werken.

Afronding en schets van vervolgproces

Saskia Groenewoud (Amsterdam Noord) sluit het congres af met een dankwoord en een pleidooi voor het samengaan van recreatie en natuur, en het gebied open houden ten behoeve van het draagvlak.

Smartland en Bureau Buiten verwerken de opgehaalde input van vandaag, samen met de komende maanden te houden gesprekken met een aantal personen in een concept eindrapportage. Die wordt begin februari 2022 verwacht. In de daaropvolgende periode zal de rapportage bestuurlijk worden behandeld in de stuurgroep Amsterdam Wetlands, Regiegroep Laag Holland en de besturen van de recreatieschappen Twiske-Waterland en Alkmaarder- en Uitgeestermeer. Via die structuren worden alle belanghebbenden in de vaststelling van de rapportage betrokken.